

Article Type:

Research Paper

Original Title of Article:

Ambivalent sexism and bonding mother as predictors of interpersonal cognitive distortions

Turkish Title of Article:

İlişkilerde bilişsel çarpıtmanın yordayıcıları olarak, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma

Author(s):

Binaz BOZKUR, Mehmet GÜNDOĞDU

For Cite in:

Bozkur, B. & Gündoğdu, M.(2018). Ambivalent sexism and bonding mother as predictors of interpersonal cognitive distortions. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 8(4), 665-680, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2018.026>

Makale Türü:

Özgün Makale

Orijinal Makale Başlığı:

Ambivalent sexism and bonding mother as predictors of interpersonal cognitive distortions

Makalenin Türkçe Başlığı:

İlişkilerde bilişsel çarpıtmanın yordayıcıları olarak, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma

Yazar(lar):

Binaz BOZKUR, Mehmet GÜNDOĞDU

Kaynak Gösterimi İçin:

Bozkur, B. & Gündoğdu, M.(2018). Ambivalent sexism and bonding mother as predictors of interpersonal cognitive distortions. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 8(4), 665-680, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2018.026>

Ambivalent sexism and bonding mother as predictors of interpersonal cognitive distortions

Binaz BOZKUR ^{*a}, Mehmet GÜNDOĞDU ^{**b}

^a Mersin University, Faculty of Education, Mersin/Turkey

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2018.026

Article History:

Received 19 June 2017
Revised 22 December 2017
Accepted 16 February 2018
Online 12 June 2018

Keywords:

Ambivalent sexism,
Hostile sexism,
Benevolent sexism,
Cognitive distortions,
Attachment to mother.

Article Type:

Research paper

Abstract

Relationships of a person are influenced by cognitive, emotional and behavioral aspects. Cognitive distortions are affected by both personal history and the social norms. The present study aims to focus on ambivalent sexism and bonding to mother that may affect interpersonal cognitive distortions. Then, the relationship between ambivalent sexism, bonding to mother and interpersonal cognitive distortions are investigated. Method: Study group was consisted of 349 university students. The results showed that there was a positive significant relationship between interpersonal cognitive distortions and ambivalent sexism. Also, a negative significant relationship between cognitive distortions and bonding to mother was observed. Regression analysis showed that hostile sexism, bonding to the mother- over protective sub-dimension, benevolent sexism and bonding to the mother- care/control sub-dimension predicted interpersonal cognitive distortions. The results indicate that interpersonal cognitive distortion is affected by bonding to the mother as a significant variable in person's history and sexism as an imposed social norm. As a result, in order to decrease interpersonal cognitive distortions, preventive studies on sexism may be crucial in the education process and mental health services.

İlişkilerde bilişsel çarpıtmanın yordayıcıları olarak, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2018.026

Makale Geçmişi:

Geliş 19 Haziran 2017
Düzeltilme 22 Aralık 2017
Kabul 16 Şubat 2018
Çevrimiçi 12 Haziran 2018

Anahtar Kelimeler:

Çelişik duygulu cinsiyetçilik,
Düşmanca cinsiyetçilik,
Korumacı cinsiyetçilik,
Bilişsel çarpıtma,
Anneye bağlanma.

Makale Türü:

Özgün makale

Öz

Kişilerarası ilişkilerde önemli sorunlara yol açan faktörlerden biri de ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalardır. Bu çarpıtmalar, hem kişinin geçmişinden hem de içinde yaşadığı toplumun normlarından etkilenebilmektedir. Bu çalışmada, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları etkileyebileceği düşünülen çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma değişkenleri ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanmanın ilişkilerde bilişsel çarpıtmalar ile ilişkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 349 üniversite öğrencisi. Yapılan analizler sonucunda, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile anneye bağlanma arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizinin sonucunda düşmanca cinsiyetçilik, anneye bağlanma/korumacı boyut, korumacı cinsiyetçilik ve anneye bağlanma/ilgi/kontrol boyutu değişkenlerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların anlamlı yordayıcıları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, bireyin ilişkilerindeki bilişsel çarpıtmaların hem kendi geçmişinde önemli bir yere sahip olan annesiyle olan bağlanma ilişkisinden hem de toplumsal bir norm olarak cinsiyetçilikten etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle hem eğitimde hem de ruh sağlığı alanında cinsiyetçiliği önlemeye yönelik çalışmaların yapılmasının bilişsel çarpıtmaların azaltılmasında önem taşıdığı düşünülmektedir.

* Author: b.bozkur@hotmail.com

** Author: mhgundogdu@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-3821-7489>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-9802-729X>

Introduction

Relationships that people establish with other people are influenced by many cognitive, emotional and behavioral aspects. According to cognitive behavioral approaches, cognitive distortions are an important factor in the emergence of non-functional emotions and behaviors (Beck, 2001). Beliefs about relationships consist of thoughts about how people should be involved, their expectations from relationships, and the way they perceive events (Sullivan & Schwebel, 1995). There are three important components of cognitive distortions in interpersonal relationship. The first is "interpersonal rejection", which indicates the negative view of people towards others, the negative consequences of which, if they are close, are related and that there should be no closeness in relation to them. The second component is the "unrealistic relationship expectation", which expresses high expectations and standards for both the behavior of themselves and the behavior of others in their relationships. The third component is "mind reading", which expresses the unrealistic estimation of emotions and thoughts in interpersonal relationships (Hamamcı & Büyüköztürk, 2003). Relational cognitive distortions play an important role in the social relations of individuals.

Interpersonal relationships are influenced by various factors. Peoples' cognitions and perceptions related with the relationship, feelings about relationship and conflict, personal needs and personal relationship skills as well as some personal and cultural factors, the social and physical environment in which people are engaged cause conflicts in the interpersonal relations of individuals (Dökmen, 1994). Some cognitive distortions include mold judgments and categorization, and there may be a perceptual selectivity that exaggerates the similarities of the members of the categorized groups and makes them not see their differences. It is thought that one of the social and cultural factors affecting cognitive distortions in interpersonal relationships may be gendered approaches. In a study that deals with cognitive distortions related to gender roles and relationships, gender roles are supportive of this notion of reaching an equilibrium rather than an unreasonable belief in romantic associations (Öcal - Yüceol, 2016). As gender roles are over-categorized, the concept of gender as a different concept from sex is the forefront.

Sexism is a concept that defines the existence of negative attitudes towards female gender in a male dominated society and consequently the retention of women in social, cultural, political and economic spheres as compared to men. Ambivalent sexism treats this discrimination as hostile sexism and benevolent sexism. Hostile sexism means negative attitudes based on mistaken and strict generalizations about women. In other words, hostile sexism, as a sexual discrimination, includes perceiving women as weak persons than men and so that depend on men. Benevolent sexism, even if it seems to include positive attitudes such as protecting, venerating and loving women, actually, it includes moderate prejudice aimed to confirm the lower level of women (Glick & Fiske, 1996). In hostile sexism, a direct sexual discrimination appears while benevolent sexism shows an implicit discrimination. However, both approaches are reported to be harmful to the woman (Sakallı - Uğurlu, 2002). For example, it appears that the effect of violent contradictory sentimental sexism on women (Renzetti, Lynch & DeWall, 2015) suggests that in sexual offenses against women, men have cognitive distortions that often try to justify the crimes they committed, and that cognitive distortions are a factor in reducing the sense of guilt in sexual offenses (Blumenthal, Gudjonsson, & Burns, 1999). The combination of hostile and benevolent sexism shows that individuals perceive gender in contradictory sentiments (Alptekin, 2014). It is possible to say that this conflict brings an inconsistent point of view to the individual and makes the individual more susceptible to the use of cognitive distortions.

Everyday interactions with other people are often under the influence of the individual's personal history, the past influences how individual perceives, treats and sense others (Andersen & Elizabeth, 2014). The most important figures of the past are, of course, the parents of the person. Parent-child relationship in early childhood affects the individual's relationship with other people and psychological harmony (Kapıcı & Küçüker, 2006). In particular, it is reported that cognitive distortions in interpersonal relationships are closely related to belief systems (Leung & Poon, 2001) and that beliefs of individuals

relate to relationships with those who are important to the past (Hamamcı, 2002). Particular importance is attached to the relationship of the individual with his mother in early childhood. The attachment theory that emerges in this framework is based on the work of Bowlby (1980), who argues that people are motivated to create biologically secure relationships. Bowlby (1988) claims that the attachment of the baby to the caregiver (mostly the mother) is critical and directs the individual to future expectations and relationships.

Although the concept of attachment in adulthood changes and adults' attachment styles are expressed in romantic relationships, early attachment styles can be re-experienced in new relationships. For example, secure attachment developed for the mother or care-giver may positively affect new relationships, whereas unsafe attachment may lead to negative expectations, nonfunctional communication styles, and cognitive distortions towards others' behaviors (Shumaker, Deutsch & Brenninkmeyer, 2010). For this reason, it is thought that cognitive distortions related to the relationship may be affected by the attachment of the individual with the mother in particular.

On the other hand, the university period has a critical prescription for interpersonal relationships because many permanent relationships are established in this period. The university period gains importance as environmental factors are added to the developmental stage of the students and the necessity of being in different environments.

In the review of the literature, no study examining the role of ambivalent sexism and attachment to mothers in cognitive distortions in relationships has been found. In addition, an examination of the relationship between cognitive distortions with sexism and attachment to the mother have important implications in terms of both social and personal aspects of an individual in the psychological support process. In this context, the aim of the study is to examine whether ambivalent sexism and attachment to the mother in education faculty students predicted cognitive distortions in interpersonal relationship. Within this content, answers to the following questions were searched:

- 1) Do the hostile sexism levels of participants predict their interpersonal cognitive distortions?
- 2) Do the protective sexism levels of participants predict their interpersonal cognitive distortions?
- 3) Do participants' attachment to the mother/protection levels predict interpersonal cognitive distortions?
- 4) Do participants' attachment to the mother/interest/control levels predict interpersonal cognitive distortions?

Method

Research Design

The present research was a survey research aimed to describe existence and/or extent of inter-relationships between two or more variables (Karasar, 2002).

Study group: The study group of this research consisted of 349 students (228 female; 121 male) studying seven different departments (Science Teaching, Mathematics Teaching, Pre-school Teaching, Primary School Teaching, English Teaching, Turkish Teaching and Guidance and Psychological Counseling) of the education faculty of a state university in the Mediterranean region during the academic year 2015 - 2016. Population of the study consisted of 2358 education faculty students (1539 female, 819 male). Following purposive sampling technique, one class from each department was selected randomly for study group. Study group was selected especially from faculty of education because teachers are crucial for society in the avoidance of gaining prejudices and distorted cognition.

Data Collection Tools

In this study, Interpersonal Cognitive Distortions Scale developed by Hamamcı and Büyüköztürk, (2003); Ambivalent Sexism Scale developed by Glick and Fiske (1996) and adapted to Turkish by Sakallı-Uğurlu (2002); Parental Bonding Instrument - Mother Form- developed by Parker, Tupling, and Brown (1979) and adapted to Turkish by Kapçı and Küçüker (2006) and Personal Information Sheet prepared to gather data related with demographic variables were used.

Interpersonal Cognitive Distortions Scale: Interpersonal Cognitive Distortions Scale developed by Hamamcı and Büyüköztürk, (2003), is aimed to evaluate cognitive distortions exhibited by individuals in interpersonal relationships. The scale consists of 19 items and the highest score from the scale is 95 and the lowest score is 19. The high score on the scale indicates that individuals have cognitive distortions in their relationship. The scale contains three independent sub-dimensions, 'interpersonal rejection', 'unrealistic expectation of relationship' and 'reading mind'. Cronbach's alpha internal consistency coefficient and test-retest reliability were used to determine the reliability of the scale. For scale total, Cronbach's alpha was found to be .67. When examined separately for each sub-dimension, Cronbach's alpha was .73 for the first subscale; .66 for the second and .49 for the third. The test retest correlation coefficient of the scale is .74. In the present study, Cronbach's alpha internal consistency coefficient for total questionnaire was .79, and .73 for interpersonal rejection, .72 for unrealistic expectation of relationship and .60 for reading mind.

Ambivalent Sexism Scale: Ambivalent Sexism Scale developed by Glick and Fiske (1996) and adapted to Turkish by Sakallı-Uğurlu (2002). The scale consists of 22 items. It was observed that the scale consisted of two factors in the construct validity study. These factors are called benevolent sexism and hostile sexism. Cronbach's alpha internal consistency coefficients of the scale were found to be .85 for the whole scale, .87 for hostile sexism and .78 for benevolent sexism. The test-retest correlation of the scale is .87. In the present study, Cronbach's alpha internal consistency coefficient for whole scale was .79, .64 for hostile sexism and .84 for benevolent sexism.

The Parental Bonding Instrument (Mother Form): The Parental Bonding Instrument (Mother Form) developed by Parker et al. (1979) and was adapted to Turkish by Kapçı and Küçüker (2006). The instrument is based on Bowlby's attachment theory. This scale retrospectively evaluates the relationship pattern established with the parents of the individual. The original scale consists of two factors, 12 items in scale of interest and 13 items in control / over protection dimension. However, in the Turkish adaptation, control related items are collected in the interest dimension and this dimension is called the care / control dimension. The second dimension includes items related to excessive control. Two separate assessments are made by the individual for parents on the scale. The Cronbach's alpha coefficient for the total score of the mother form used in the scale was .87, for the overprotection subscale was .70 and for the care / control subscale was .90. The test-retest correlation of the scale is .90 and Split-half reliability coefficient is .70. In the present study, Cronbach's alpha internal consistency coefficient for whole scale was .83, .86 for the care / control subscale and .65 for overprotection subscale.

Personal information sheet: Personal Information Sheet was prepared by the researchers consisting of questions related to the demographic variables.

Data collection: For the instruments used in the research, permission was first obtained from those who developed or adapted the measuring instruments. The measurement devices and the Personal Information Sheet were administered to the volunteer education faculty students by the researchers in the classroom setting. The practice lasted approximately 20 - 25 minutes.

Data Analysis

The data analyses were carried out through the SPSS 22.00 software. In the analysis of the data, the Pearson Moments Correlation Coefficient was used to determine the relationship between the variables discussed in the study. A stepwise multiple linear regression analysis technique was used to examine whether the variables used in the study predicted interpersonal cognitive distortions. The assumption of stepwise multiple linear regression analysis were tested. The data were linear and there was no multicollinearity problem.

Results

Pearson Moment Correlation Coefficient was used to examine the relationship between Interpersonal Cognitive Distortions, Ambivalent Sexism's subscales (Hostile Sexism and Benevolent Sexism) and The Parental Bonding Instrument's (PBI) subscales (Care/Control and Overprotection) and the results obtained are given in Table 1.

Table 1.
Correlation between Interpersonal Cognitive Distortions and the Dimensions of Ambivalent Sexism and the Dimensions of Mother Bonding.

Variables	1	2	3	4	5
1. Interpersonal Cognitive Distortions	-				
2. Hostile Sexism	.39**	-			
3. Benevolent Sexism	.24**	.29**			
4. PBI (Overprotection)	-.27**	-.22**	-.12*		
5. PBI (Care /Control)	-.15**	-.02	.08	.16**	

*. Correlations are significant at .05 level (2-tailed).

** .Correlations are significant at .01 level (2-tailed).

As shown in Table 1, there is a moderate significant positive correlation between interpersonal cognitive distortions and the hostile sexism of the participants. Similarly, a weak significant positive correlation between the interpersonal cognitive distortions and the benevolent sexism of the participants was observed. A weak negative correlation was observed between Interpersonal Cognitive Distortions and subscales of The Parental Bonding Instrument's (Mother Form) subscales (over protective and care / control). That is, as the interpersonal cognitive distortions increase, the ambivalent sexism also increases and the positive attachment to the mother decreases.

Stepwise Linear Regression Analysis was performed to determine whether the interpersonal cognitive distortion is predicted by the subscales Ambivalent Sexism and The Parental Bonding Instrument and the results are shown in Table 2.

Table 2.
Stepwise Linear Multiple Regression Analysis for Interpersonal Cognitive Distortions Prediction.

Model	Predictor Variables	B	Sh	β	t	p	R	R ²
1	Constant	39.07	1.87		20.89			
	H.S.	.36	.05	.39	7.88	.00	.39	.15
2	PBI (O)	-.49	.13	-.19	-3.91	.00	.43	.19
3	B.S.	.12	.05	.12	2.38	.09	.45	.20
4	PBI (C/C)	-.14	.05	-.12	-2.55	.01	.47	.22

R² = .22, F_(2,80) = 23.66; p < .05

H.S.: Hostile Sexism,

PBI (O): The Parental Bonding Instrument (Over protective)

PBI (C/C) : The Parental Bonding Instrument (Care / Control)

B.S.: Benevolent Sexism

In the Table 2, it is seen that the stepwise multiple linear regression analysis is completed in 4 steps. In terms of variance explained, it is seen that the variables of hostile sexism, The Mother Bonding / Overprotective dimension, benevolent sexism and Mother Bonding Care/ Control dimension are significant predictors of Interpersonal Cognitive Distortions. In the first stage, only hostile sexism accounts for 15.20% of the total variance ($R = .39$, $R^2 = .15$, $p < .00$). In the second phase, when the Mother Bonding / Over-protecting dimension model was included, the variance explained increased to 18.80% ($R = .43$, $R^2 = .19$; $p < .00$). In the third stage, when the Benevolent Sexism variable model was included, the variance explained increased to 20.10% ($R = .45$, $R^2 = .20$; $p < .00$). In the fourth stage, when the Bonding Mother's Care / Control dimension was included in the model, the variance explained was 22.00%. ($R = .47$, $R^2 = .22$; $P < .00$). As a result, the four-stage model accounts for 22.00% of the total variance.

Discussion, Conclusion & Implementation

The aim of the study is to examine whether ambivalent sexism and attachment to the mother in education faculty students predicted cognitive distortions in interpersonal relationship.

The results of the present study showed a significant moderate positive relationship between hostile sexism and interpersonal cognitive distortions. That is, the more hostile sexism increase the more interpersonal cognitive distortions increase. Linear stepwise multiple regression results indicated that the most robust predictor of interpersonal cognitive distortions was hostile sexism (15.20%). This finding is consistent with the claim that cognitive distortions include stereotyping and categorizing the people and the members of categorized groups exaggerate the similarities and not noticing the difference (Blum, 2004). Hostile sexism toward females may be related with the gender role socialization. Mahallik (1999) pointed out that cognitive distortions related with the gender roles result from the fact that behaviors are formed according to gender roles. Öcal-Yüceol (2016) found out that irrational belief toward romantic relationships decrease when gender roles are egalitarian. In the present study, it was found that interpersonal cognitive distortions and hostile sexism correlate positively. This result seems consistent with the Öcal-Yüceol's (2016) findings.

The second question of the study was "Do participants 'mothers' attachment levels predict interpersonal cognitive distortions?" In the second step of the regression analysis, The Parental Bonding Instrument-overprotection sub dimension predicted the interpersonal cognitive distortions. Both hostile sexism and parental bonding overprotection dimension explained 19.00% of total variance.

And also, a weak but significant negative correlation existed between interpersonal cognitive distortions and parental bonding overprotection dimension. Then it may be proposed that the cognitive distortions increase, while positive attachment to the mother decreases. The research result of De Vries, Hovee, Stams and Asscher (2016) related with the parental bonding and cognitive distortions revealed that cognitive distortions mediate parental bonding and aggressiveness. This result is consistent with the findings of the present research.

In the third step of the regression analysis, benevolent sexism predicted the interpersonal cognitive distortions. Hostile sexism, parental bonding extreme protection dimension and benevolent sexism explained 20.00% of total variance. And also, a weak but significant positive correlation existed between interpersonal cognitive distortions and benevolent sexism. This finding points out that sexism, even if it is protective, indicates an untrustworthy behavioral schema.

Then, in the fourth step of the regression analysis, parental bonding care/control dimension predicted the interpersonal cognitive distortions. Hostile sexism, parental bonding overprotection dimension, benevolent sexism and parental bonding care/control dimension explained 22.00% of total variance. Then, a weak but significant negative correlation existed between interpersonal cognitive distortions and parental bonding care-control dimension. This finding means that when interest and control of the mother decrease, cognitive distortions of the person increase. This result is parallel with

the proposition that secure attachment (bonding) affect the other type of relationship positively and insecure attachment (bonding) affect the other type of relationship negatively in the life of individuals (Shumaker, Deutsch & Brennkemeyer, 2010). As a result, secure attachment (bonding) is an important factor to explain interpersonal cognitive distortions.

In the present research, it is aimed to investigate the relationship between ambivalent sexism, parental bonding and interpersonal cognitive distortions resulting significant problems in the relationships. The research results showed a moderate positive relationship between interpersonal cognitive distortions and ambivalent sexism, a weak significant negative relationship between interpersonal cognitive distortions and parental bonding. In addition, the regression analysis showed that hostile sexism, parental bonding extreme protection dimension, benevolent sexism and parental bonding interest-control dimension predicted the interpersonal cognitive distortions.

As a conclusion, interpersonal cognitive distortions are affected by maternal attachment style and sexism as a social norm. Especially, the relationship between interpersonal cognitive distortions and both hostile and benevolent sexism remind that sexism itself as a cognitive distortion. It may be thought that sexism is a reflection of collective cognitive distortion mechanism.

According to research results, some recommendations given below are made: The university education must contain more gender related issues because sexism seems having a crucial role in cognitive distortions resulting in dysfunctional feeling and behavior in personal relationships of university students. Even if the awareness on sexism separately is not sufficient to contribute to the subject, but it holds the hope for change. Decreasing hostile sexism may contribute to the solutions of the gender related problems including the violence toward females. On the other hand, decreasing benevolent sexism may prevent the negative perception of females as a passive organism. Efforts to reduce sexism in every area, from everyday life to educational discourses and educational materials, will have positive effects on the mental health of the individual and the community. On this basis, it is thought that gender awareness courses need to be included in the curriculum of universities, and in particular the educational faculties that play a role in reproducing education.

Cognitive distortions seem related with parental bonding negatively. So, parents may be educated on child rearing or parenting style to nurture more healthy and unprejudiced individuals. In this framework, it is necessary to raise awareness of parents in mental health and education studies. These studies are expected to benefit from preventing and reducing cognitive distortions in relationships in future generations.

The study had some limitations. One of the limitations of the present study was examining only ambivalent sexism related with women to predict cognitive distortions. The reason was that the roles attributed to men by means of gender norms of the society and approaches to masculinity constitute another dimension of sexism and sexual discrimination. In this context, it is thought to be beneficial to examine the effect of sexism toward males on cognitive distortions related with relationships. Another limitation of the study was the limiting the sample to education faculty students. Within this respect, it may be beneficial to conduct similar studies in different samples. Experimental studies may be conducted to investigate the effect of psycho-educational activities to decrease sexism and cognitive distortions.

Acknowledge

A part of this study was presented as an oral presentation at the 3rd International Eurasian Educational Research Congress held between the 1st and the 3rd of June, 2016.

Türkçe Sürüm

Giriş

İnsanın diğer insanlarla kurduğu ilişkiler bilişsel, duygusal ve davranışsal birçok etmeden etkilenmektedir. Bilişsel davranışçı yaklaşımlara göre, bilişsel çarpıtmalar işlevsel olmayan duygu ve davranışların ortaya çıkmasında önemli bir faktördür (Beck, 2001). İlişkilerle ilgili inançlar, kişilerin ilişkinin nasıl olması gerektiği ile ilgili düşünceleri, ilişkilerden beklentileri ve yaşanan olayları algılama tarzlarından oluşmaktadır (Sullivan & Schwebel, 1995). İlişkilerde bilişsel çarpıtmaların üç önemli bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; insanların başkalarına karşı olumsuz bakış açısını, ilişkilerde yakın olunması durumunda bunun doğuracağı olumsuz sonuçları gösteren ve bu nedenle ilişkilerde yakınlık kurulmaması gerektiğini vurgulayan “yakınlıktan kaçınma”, kişilerin ilişkilerinde hem kendi davranışlarına hem de başkalarının davranışlarına ilişkin yüksek beklenti ve standartları ifade eden “gerçekçi olmayan ilişki beklentisi” ve kişilerarası ilişkilerde duygu ve düşüncelerin gerçekçi olmayan bir şekilde tahmin edilmesini ifade eden “zihin okumayı” içermektedir (Hamamcı & Büyüköztürk, 2003). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar, bireylerin sosyal ilişkilerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Kişilerarası ilişkiler, çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. İnsanların ilişkilerle ilgili bilişleri, algıları, ilişki ve çatışmayla ilgili duyguları, kişisel gereksinimleri, iletişim yeteneklerinin yanı sıra bazı kişisel ve kültürel etmenler, içinde bulunulan sosyal ve fiziksel çevre de bireylerin kişilerarası ilişkilerinde çatışma yaşamalarına neden olmaktadır (Dökmen, 1994). Bazı bilişsel çarpıtmalar, kalıp yargıları ve kategorize etmeyi içermekte ve kategorize edilen grupların üyelerinin benzerliklerini abartma ve farklılıklarını görmemeye neden olan bir algıda seçicilik söz konusu olabilmektedir. Kişilerarası ilişkilerde bilişsel çarpıtmaları etkileyen sosyal ve kültürel etmenlerden birisinin de toplumsal cinsiyetçi yaklaşımlar olabileceği düşünülmektedir. Cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ele alan bir çalışmada, cinsiyet rolleri eşitlikçi oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır (Öcal – Yüceol, 2016) bu savı destekler niteliktedir. Cinsiyet rollerinin aşırı kategorik hale getirilmesi nedeniyle, cinsiyetten farklı bir kavram olarak, toplumsal cinsiyet kavramı ön plana çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyetçilik, erkek egemen toplumda kadın cinsiyetine ilişkin olumsuz tutumların varlığı ve bunun sonucunda kadınların sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeklere göre daha geri planda tutulmasını tanımlayan bir kavramdır. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ise bu ayrımcılığı düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olarak ele almaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlarla ilgili yanılı ve katı genellemelere dayanan olumsuz tutumları ifade etmektedir. Diğer bir deyişle düşmanca cinsiyetçilik, kadının erkeğe göre zayıf ve erkeğe bağımlı olarak algılanıp düşük seviyede görülmesi yani cinsiyet ayrımcılığına tabi olmasıdır. Korumacı cinsiyetçilik ise kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi şeklindeki olumlu tutumları içeriyor gibi görünse de aslında kadının erkeğe oranla daha düşük seviyede olduğunu kanıtlamaya hizmet eden daha ılımlı önyargıları içermektedir (Glick & Fiske, 1996). Düşmanca cinsiyetçilikte daha doğrudan bir cinsiyetçilik göze çarparken korumacı cinsiyetçilikte bu ayırım daha örtüktür. Fakat her iki yaklaşımın da kadına zarar verici bir yönü olduğu bildirilmektedir (Sakallı-Uğurlu, 2002). Örneğin kadına yönelik şiddette çelişik duygulu cinsiyetçiliğin etkisinin olduğu (Renzetti, Lynch & De Wall, 2015), kadına karşı işlenen cinsel suçlarda erkeklerin genellikle işledikleri suçları meşrulaştırmaya çalışan bilişsel çarpıtmalara sahip oldukları ve bilişsel çarpıtmaların cinsel suçlarda suçluluk duygusunu azaltan bir faktör olduğu belirtilmektedir (Blumenthal, Gudjonsson, & Burns, 1999). Düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin bir arada oluşu, bireylerin çelişik duygular içerisinde cinsiyeti algıladığını göstermektedir (Alptekin, 2014). Bu çelişkinin ise bireye tutarlı olmayan bir bakış açısı getirdiğini ve bireyi bilişsel çarpıtmaları kullanmaya daha yatkın hale getirdiğini söylemek mümkündür.

Başka kişilerle kurulan günlük etkileşimler, çoğunlukla bireyin kişilerarası geçmişinin etkisi altındadır ve bu geçmiş bireyin diğer insanları nasıl algıladığı, onlara nasıl davrandığı ve kendini nasıl hissettiğini etkilemektedir (Andersen & Elizabeth, 2014). Kişilerarası geçmişin en önemli figürleri ise kuşkusuz kişinin ebeveynleridir. Erken çocukluk döneminde anne-baba çocuk ilişkisi, bireyin diğer insanlarla ilişkisini ve psikolojik uyumunu etkilemektedir (Kapçı & Küçüker, 2006). Özellikle ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların yetiştirilme tarzı ve inanç sistemleriyle de yakından ilişkili olduğu (Leung & Poon, 2001) ve bireylerin ilişkilerle ilgili inançlarının geçmişteki önemli kişilerle yaşanan ilişkilere dayandığı belirtilmektedir (Hamamcı, 2002). Bireyin erken çocukluk döneminde özellikle annesiyle olan ilişkisine özel bir önem atfedilmektedir. Bu çerçevede ortaya çıkan bağlanma kuramı, insanların biyolojik olarak güvenliğini sağlayan ilişkiler yaratmak için güdülendiğini savunan Bowlby'nin (1980) çalışmalarına dayanmaktadır. Bowlby (1988), bebeğin kendisine bakım veren kişiye (çoğunlukla anne) bağlanmasının kritik önemde olduğunu ve bireyin ilerideki beklentilerine ve ilişkilerine yön verdiğini savunmaktadır.

Her ne kadar yetişkinlikte bağlanma kavramı değişiklik gösterse ve yetişkinlerin bağlanma stillerinin romantik ilişkiler içinde olduğu dile getirilse de erken dönemde geliştirilen bağlanma stilleri yeni ilişkilerde de yeniden deneyimlenebilmektedir. Örneğin anne veya bakım veren kişiye yönelik geliştirilen güvenli bağlanma, yeni ilişkileri olumlu olarak etkileyebilirken güvensiz bağlanma ise bireyin ilişkilerinde başkalarının davranışlarına yönelik olumsuz beklentiler, fonksiyonel olmayan iletişim tarzları ve bilişsel çarpıtmalara yol açabilmektedir (Shumaker, Deutsch & Brenninkmeyer, 2010). Bu nedenle ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların bireyin özellikle annesiyle olan bağlanma ilişkisinden etkilenebileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan, üniversite dönemi kişilerarası ilişkiler için kritik öneme sahip bir dönemdir, çünkü birçok kalıcı ilişki bu dönemde kurulmaktadır. Öğrencilerin içinde buldukları gelişim aşamasına, değişik ortamlarda bulunma zorunluluğu çevresel faktörler de eklenince üniversite dönemi önem kazanmaktadır.

Yurtiçi ve yurtdışı literatür incelendiğinde ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarda çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanmanın rolünü inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların cinsiyetçilik ve anneye bağlanma değişkenleriyle ilişkisinin incelenmesi, psikolojik yardım sürecinde bireyin hem toplumsal hem de bireysel yönleriyle ilgili veri sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede, çalışmanın amacı, eğitim fakültesi öğrencilerinde çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanmanın, ilişkilerde bilişsel çarpıtmaları yordayıp yordamadığını incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamakta mıdır?
- 2) Katılımcıların korumacı cinsiyetçilik düzeyleri ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamakta mıdır?
- 3) Katılımcıların anneye bağlanma/ koruma düzeyleri ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. İlişkisel tarama modelleri iki veya daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2002).

Çalışma grubu: Bu araştırmanın çalışma grubunu 2015 – 2016 eğitim – öğretim yılında Akdeniz bölgesindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki yedi farklı bölümde eğitim gören (Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik, Okulöncesi, İlköğretim Sınıf, İngilizce ve İlköğretim Türkçe Öğretmenlikleri ve

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) 349 öğrenci (228 kadın, 121 erkek) oluşturmaktadır. Eğitim fakültesinin 1539 kadın ve 819 erkek olmak üzere toplam 2358 öğrencisi bulunmaktadır. Böylece bu araştırmancın çalışma evreni 2358 kişiden oluşmaktadır. Her bölümden birer sınıf seçilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Öğretmenlerin toplumda önyargıların ve bilişsel çarpıtmaların oluşmasında belirleyici bir rollerinin olması nedeniyle araştırma kapsamına sadece eğitim fakültesi öğrencileri alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar Ölçeği (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003), Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ve Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Parker, Tupling ve Brown, (1979) tarafından geliştirilen ve Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan Ana Babaya Bağlanma Ölçeği'nin "Anneye Bağlanma" formu ve araştırmacılar tarafından cinsiyet, bölüm, sınıf ve bunun gibi demografik değişkenlerin ölçülmesi amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği: Hamamcı ve Büyüköztürk (2003) tarafından geliştirilen ölçekte, bireylerin kişilerarası ilişkilerde sergiledikleri bilişsel çarpıtmaların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır ve ölçekten alınan en yüksek puan 95, en düşük puan 19'dur. Ölçekten alınan yüksek puan, bireylerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip olduklarını göstermektedir. Ölçek, 'Yakınlıktan Kaçınma', 'Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi' ve 'Zihin Okuma' olmak üzere birbirinden bağımsız üç alt boyutu içermektedir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin tümü için Cronbach alfa .67 olarak bulunmuştur. Her bir alt boyut için ayrı ayrı incelendiğinde ise, Cronbach alfa birinci alt boyut için .73; ikincisi için .66; üçüncüsü için .49 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test tekrar test korelasyon katsayısı .74'tür. Bu çalışmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı Yakınlıktan Kaçınma boyutu için .73; Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi alt boyutu için .72 ve Zihin Okuma alt boyutu için .60 olarak hesaplanmıştır.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması Sakallı- Uğurlu (2002) tarafından yapılan ölçek 22 maddeden oluşmaktadır. Yapı geçerliliği çalışmasında ölçeğin iki faktörden oluştuğu saptanmıştır. Bu faktörler, korumacı cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları tüm ölçek için .85, düşmanca cinsiyetçilik için .87 ve korumacı cinsiyetçilik için .78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test – tekrar test korelasyonu ise .87'dir. Bu çalışmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach alfa iç tutarlılık sayısı. 79 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık sayısı Korumacı Cinsiyetçilik alt boyutu için .64; Düşmanca Cinsiyetçilik alt boyutu için ise .84 olarak hesaplanmıştır.

Anne Babaya Bağlanma Ölçeği (anne formu): Parker ve arkadaşları (1979) tarafından Bowlby'nin bağlanma kuramını temel alarak geliştirilen ölçek, Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek, bireyin anne babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü geriye dönük olarak değerlendirmektedir. Orijinal ölçek iki faktörden oluşmakta ölçeğin ilgi boyutunda 12 ve kontrol/aşırı koruma boyutunda 13 madde olmak üzere toplam 25 maddesi bulunmaktadır. Ancak Türkçe uyarlamasında ise kontrol ile ilgili maddeler de ilgi boyutunda toplanmış ve bu boyut ilgi /kontrol boyutu olarak adlandırılmıştır. İkinci boyut ise aşırı kontrol ile ilgili maddeleri içermektedir. Ölçekte anne ve baba için birey tarafından iki ayrı değerlendirme yapılmaktadır. Ölçeğin kullanılan anne formu toplam puanı için Cronbach alfa değeri .87, aşırı koruma alt boyutu için .70 ve ilgi/kontrol alt boyutu için .90'dır. Ölçeğin test – tekrar test korelasyonu .90 iki yarı için hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise .70'tir. Bu çalışmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach alfa iç tutarlılık sayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık sayısı Korumacı İlgil/kontrol alt boyutu için .86; Aşırı Koruma alt boyutu için ise .65 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel bilgi formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; demografik değişkenleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması: Ölçme araçları için öncelikle ölçme araçlarını geliştiren veya uyarlayan kişilerden izin alınmıştır. Ölçme araçları ve Kişisel Bilgi Formu gönüllü olan eğitim fakültesi öğrencilerine araştırmacılar tarafından dersliklerde uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 20 – 25 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve veri analizleri SPSS 22.00 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini belirlemek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, ele alınan değişkenlerin hem ayrı ayrı hem de toplu olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpımları ne kadar yordadığını belirlemek için aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Aşamalı doğrusal çoklu regresyon analizinin sayıltıları test edilmiş verilerin doğrusal olduğu ve çoklu doğrusal bağlantı problemi olmadığı görülmüştür.

Bulgular

Katılımcıların, ilişkilerle ilgili Bilişsel Çarpımları ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin alt boyutları olan Düşmanca Cinsiyetçilik ve Korumacı Cinsiyetçilik, Anneye Bağlanma Ölçeği'nin alt boyutları olan Anneye Bağlanma / Korumacı Boyut ve Anneye Bağlanma / İlgi /Kontrol alt boyutları arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Anneye Bağlanma ile İlişkilerde Bilişsel Çarpımlar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Değerleri.

Değişkenler	1	2	3	4	5
1. İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpımlar	-				
2. Düşmanca Cinsiyetçilik	.39**	-			
3. Korumacı Cinsiyetçilik	.24**	.29**			
4. Anneye Bağlanma(Korumacı)	-.27**	-.22**	-.12*		
5. Anneye Bağlanma (İlgi /kontrol)	-.15**	-.02	.08	.16**	

*. Korelasyonlar .05 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

**Korelasyonlar .01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların ilişkilerle ilgili bilişsel çarpımları ile çelişik duygulu cinsiyetçiliğin düşmanca cinsiyetçilik boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde, korumacı cinsiyetçilik boyutunda ise pozitif yönde düşük anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpımlar ve anneye bağlanma ölçeğinin alt boyutları olan aşırı korumacı ve ilgi /kontrol alt boyutları arasında ise negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani ilişkilerle ilgili bilişsel çarpımlar arttıkça çelişik duygulu cinsiyetçilik de artmakta ve anneye olumlu bağlanma azalmaktadır.

İlişkilerle ilgili bilişsel çarpımların çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma ölçeklerinin alt boyutları ile yordanmasına ilişkin aşamalı doğrusal regresyon analizi yapılmış ve sonuçları tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.*İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların Yordanasına İlişkin Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi Tablosu.*

Yordanan Değişken	Model	Yordayıcı Değişkenler	B	Sh	β	t	p	R	R ²
İlişkilerle		Sabit	39.10	1.87		20.89			
İlgili Bilişsel	1	D.C.	.36	.05	.390	7.88	.00	.39	.15
Çarpıtmalar	2	A.B.(K)	-.49	.13	-.19	-3.91	.00	.43	.19
	3	K.C.	.12	.05	.12	2.38	.02	.45	.20
	4	A.B. (İ/K)	-.14	.05	-.12	-2.55	.01	.47	.22

Toplam: R² = .22, F_(2,80) = 23.66; P< .05

DC: Düşmanca Cinsiyetçilik,

A. B.(K): Anneye Bağlanma – Aşırı Korumacı Boyut

A.B. (İ.K.): Anneye Bağlanma (İlgi/ Kontrol)

K.C: Korumacı Cinsiyetçilik

Tabloda aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizinin 4 aşamada tamamlandığı ve varyansa katkıları bakımından düşmanca cinsiyetçilik, anneye bağlanma/korumacı boyut, korumacı cinsiyetçilik ve anneye bağlanma/ ilgi/kontrol boyutu değişkenlerinin ilişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların önemli yordayıcıları olduğu görülmektedir. Birinci aşamada sadece düşmanca cinsiyetçilik toplam varyansın % 15.20'ini açıklamaktadır (R=.39, R²= .15, P<.00). İkinci aşamada Anneye bağlanma/korumacı boyut modele dâhil olduğunda açıklanan varyans % 19.00'a yükselmiştir (R=.43, R²=.19; P<.00). Üçüncü aşamada korumacı cinsiyetçilik değişkeni modele dâhil olduğunda açıklanan varyans % 20.00'ye yükselmiştir (R=.45, R²=.20; P<.00). Dördüncü aşamada anneye bağlanma/ ilgi/kontrol boyutu modele dâhil edildiğinde açıklanan varyans % 22.00 olmuştur. (R= .47, R²= .22; P<.00). Sonuç olarak, dört aşamadan oluşan model toplam varyansın % 22.00'sini açıklamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, araştırma grubunun çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeylerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırma bulguları, Düşmanca Cinsiyetçilik değişkeni ile ilişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Diğer bir deyişle Düşmanca cinsiyetçilik arttıkça ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların da arttığı görülmektedir. Araştırma kapsamında yapılan aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizinde bilişsel çarpıtmaları en yüksek düzeyde (% 15.20) yordayan değişkenin “Düşmanca Cinsiyetçilik” değişkeni olduğu görülmektedir. Bu bulgu, bazı bilişsel çarpıtmaların, kalıp yargıları ve kategorize etmeyi içerdiği ve kategorize edilen grupların üyelerinin benzerliklerini abartma ve farklılıklarını görmemeye neden olan bir algıda seçiciliğin söz konusu olduğu (Blum, 2004) görüşüyle de uyumludur. Kadına yönelik düşmanca cinsiyetçiliğin, toplumsal cinsiyet rolleri ile de ilgili olabileceği düşünülmektedir. Mahallik (1999) toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili bilişsel çarpıtmaların çoğunlukla davranışların toplumsal cinsiyete göre biçimlendirilmesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Öcal – Yüceol (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, cinsiyet rolleri eşitlikçi oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların azaldığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre, düşmanca cinsiyetçilik ile bilişsel çarpıtmaların pozitif yönde ilişkili görünmektedir. Bu bulgu Öcal – Yüceol'un (2016) bulgularıyla tutarlı görünmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusunda, araştırma grubunun anneye bağlanma düzeylerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ile ilişkisinin de ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu amaçla yapılan regresyon analizinin ikinci aşamasında Anneye Bağlanma / Korumacı Boyut analize dâhil edildiğinde açıklanan varyans % 19.00 olarak hesaplanmıştır. Korelasyon analizinde ise ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve anneye bağlanma ölçeğinin aşırı korumacı alt boyutu arasında negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani ilişkilerle ilgili bilişsel çelişikler arttıkça, anneye olumlu bağlanma azalmaktadır. Ebeveyne bağlanma ve bilişsel çarpıtmalar ile ilgili literatür incelendiğinde De Vries, Hoeve, Stams ve Asscher (2016) tarafından yapılan bir çalışmada bilişsel çarpıtmaların ebeveyne

bağlanma ve dışsallaştırma problemleri (saldırganlık, vb.) arasında aracılık rolü oynadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırmamızın bulgularını desteklemektedir.

Üçüncü aşamada korumacı cinsiyetçilik değişkeni modele dâhil olduğunda açıklanan varyansın % 20.00'ye yükseldiği görülmektedir. Korumacı cinsiyetçilik ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar arasında yapılan korelasyon analizinde iki değişken arasında pozitif, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu veriler, cinsiyetçilik korumacı bir tarzda olsa dahi sağlıklı olmayan bir davranış şemasına işaret etmesi bakımından önemlidir.

Dördüncü aşamada ise anneye bağlanma/ ilgi/kontrol boyutu modele dâhil edildiğinde açıklanan varyans % 22.00 olarak hesaplanmıştır. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve anneye bağlanma /ilgi-kontrol alt boyutu arasında negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani annenin ilgisi ve kontrolü azaldığında bireydeki bilişsel çarpıtmalar artmaktadır. Bu bulgu, güvenli bağlanmanın bireyin hayatındaki diğer ilişkilerini de olumlu etkileyebilmesi ve güvensiz bağlanmanın da olumsuz etkileyebilmesi görüşüyle (Shumaker, Deutsch & Brennkemeyer, 2010) paraleldir. Sonuç olarak, anneye olumlu bağlanma ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları açıklayan önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada kişilerarası ilişkilerde önemli sorunlara yol açan faktörlerden biri olan ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların çelişik duygulu cinsiyetçilik ve anneye bağlanma değişkenleri ile ilişkisi ve bu değişkenler tarafından yordama derecesinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, anneye bağlanma ile ise düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan regresyon analizinde çelişik duygulu cinsiyetçiliğin boyutları olan düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, anneye bağlanmanın alt boyutları olan korumacı ve ilgi/kontrol boyutlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır.

Bu sonuçlar, kişilerin ilişkilerindeki bilişsel çarpıtmaların hem kendi geçmişinde önemli figür olan annesiyle olan bağlanma ilişkisinden hem de toplumsal bir norm olarak dayatılan cinsiyetçilikten etkilendiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Özellikle hem düşmanca cinsiyetçiliğin hem de korumacı cinsiyetçiliğin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olması ve bu çarpıtmaları yordaması araştırmamızın cinsiyetçiliğin kendisinin özünde bir bilişsel çarpıtma olduğunu düşündürmektedir. Belki de cinsiyetçiliğin kolektif bir bilişsel çarpıtma mekanizmasının bireylerdeki yansımaları olarak da ele alınması mümkündür.

Bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur: Üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde işlevsel olmayan duygu ve davranışların ortaya çıkmasında rol oynayan bilişsel çarpıtmalarda cinsiyetçiliğin önemli bir rol oynadığı göz önünde bulundurularak toplumsal cinsiyete yönelik bilinçlendirme çalışmalarına eğitimde daha çok yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Cinsiyetçilik konusunda farkındalık kazanılması, tek başına yeterli olmasa da bu konuda olumlu bir değişim umudunu içinde barındırmaktadır. Düşmanca cinsiyetçiliğin azaltılmasının kadına yönelik şiddet de dâhil olmak üzere toplumsal cinsiyetten kaynaklı sorunların çözümüne katkı sunacağı düşünülmektedir. Korumacı cinsiyetçiliğin azaltılması ise kadınların pasif ve edilgen olarak kabul edilmesinin önüne geçmeye katkıda bulunabilecek bir faktördür. Günlük yaşamdan eğitimde kullanılan söylemlere ve eğitim materyallerine kadar her alanda cinsiyetçiliği azaltmaya yönelik çalışmalar yapmak bireyin ve toplumun ruh sağlığına olumlu etkiler yapacaktır. Bu temelde, toplumsal cinsiyet farkındalığına yönelik derslerin genel olarak üniversitelerin özelde ise eğitimi yeniden üretme işlevi olan eğitim fakültelerinin müfredatında yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Anneye bağlanma ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile negatif yönde ilişkili görünmektedir. Buna bağlı olarak ailelerin daha sağlıklı ve önyargısız çocuklar yetiştirme konusunda eğitilmeleri gerektiği

söylenbilir. Bu çerçevede ruh sağlığı ve eğitimde yapılan çalışmalarda ebeveynlerin bilinçlendirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmaların gelecek kuşaklarda, ilişkilerdeki bilişsel çarpıtmaları önleme ve azaltma konusunda fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, ilişkilerde bilişsel çarpıtmaları yordamada sadece kadınlara ilişkin çelişik duygulu cinsiyetçiliğin etkisinin incelenmesidir. Çünkü toplumun cinsiyet normlarının erkeğe yüklediği roller ve erkeklige yönelik yaklaşımlar da cinsiyetçiliğin diğer bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu çerçevede erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumların da ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar üzerindeki etkisinin incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise eğitim fakültesi öğrencileri ile sınırlı olmasıdır. Bu temelde benzer araştırmaların farklı gruplarda da tekrarlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Yine cinsiyetçiliği ve bilişsel çarpıtmaları azaltmaya yönelik psiko - eğitim çalışmalarının etkilerinin incelendiği çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bilgilendirme

Bu çalışma, 31 Mayıs – 03 Haziran 2016 Tarihinde yapılan 3.Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

References

- Anderson, S. & Przybylinski, E. (2014). Kişilerarası ilişkilerde bilişsel çarpıtma: kişi algısı üzerine yapılan sosyal bilişsel araştırmaların klinik etkileri. *Psikoterapide Bütünleşme Dergisi*, 24(1), 23-40.
- Alptekin, D. (2014). Çelişik duygularda toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sorgusu: Üniversite gençliğinin cinsiyet algısına dair bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 203-211.
- Beck, J. (2001). *Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss* (No. 3). Random House.
- Blum, L. (2004). Stereotypes and stereotyping: A moral analysis. *Philosophical Papers*, 33(3), 251-289.
- Blumenthal, S., Gudjonsson, G., & Burns, J. (1999). Cognitive distortions and blame attribution in sex offenders against adults and children. *Child Abuse & Neglect*, 23(2), 129-143.
- De Vries, S. L., Hovee, M., Stams, G. J. J., & Asscher, J. J. (2016). Adolescent-parent attachment and externalizing behavior: the mediating role of individual and social factors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44(2), 283-294.
- Dökmen, Ü. (1994). *İletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Glick, P., & Fiske, T. S. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491-512.
- Hamamcı, Z. (2002). *Bilişsel davranışçı yaklaşımla bütünleştirilmiş psikodrama uygulamasının kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve temel inançlar üzerine etkisi*. Unpublished doctorate dissertation. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hamamcı, Z., & Büyüköztürk, S. (2003). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği, ölçeğin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(25), 107-111.
- Kapçı, E. G., & Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (11. Eds.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leung, P. W., & Poon, M. W. (2001). Dysfunctional schemas and cognitive distortions in psychopathology: A test of the specificity hypothesis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(06), 755-765.
- Mahalik, J. R. (1999). Incorporating a gender role strain perspective in assessing and treating men's cognitive distortions. *Professional Psychology: Research and Practice*, 30(4), 333-340.
- Öcal Yüceol, S. E. (2016). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler. Unpublished master's thesis, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Parker, G., Tupling, H., & Brown, L. B. (1979). A parental bonding instrument. *British Journal of Medical Psychology*, 52(1), 1-10.
- Renzetti, C. M., Lynch, K. R., & DeWall, C. N. (2015). Ambivalent sexism, alcohol use, and intimate partner violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(2), 183-210.
- Sakallı - Uğurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 47-58.
- Shumaker, D. M., Deutsch, R. M., & Brenninkmeyer, L. (2009). How do I connect? Attachment issues in adolescence. *Journal of Child Custody*, 6(1-2), 91-112.
- Sullivan, B.F. & Schwebel, A. I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal*, 3(4), 298-305.

